

Управління культури, національностей та релігій
Хмельницької облдержадміністрації
Хмельницька обласна універсальна
наукова бібліотека імені Миколи Островського

**Актуальні питання
профорієнтаційної роботи
бібліотек в сучасних соціально-
економічних умовах**

Методичні поради

Хмельницький
2014

ББК 78.381.2 + 74.052.6

А 43

Актуальні питання профорієнтаційної роботи бібліотек в сучасних соціально-економічних умовах: методичні поради / Упр. культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін.; ХОУНБ ім. М. Островського. – Хмельницький, 2014. – 28 с.

Друкується за рішенням Науково-редакційної ради від 07.08.2014 р., протокол № 8

Укладач: *Босюк Г.А.*

Рецензент: *Баваровська О.О.*

Відповідальна за випуск: *Синиця Н.М.*

Вступ

Дати людині щастя улюбленої праці – означає допомогти їй знайти серед безлічі доріг ту, на якій найяскравіше розкриваються індивідуальні творчі сили і здібності її особистості.

Василь Сухомлинський

В умовах реформування системи освіти в Україні особливої уваги набуває проблема, пов'язана з прагненням сучасної молоді знайти місце рівноправного партнера у суспільних процесах, які протікають швидко і вимагають від них одночасно високого рівня загальної підготовки й ґрунтовних знань в обраній сфері професійної діяльності. У сучасному суспільстві молодь не може успішно реалізувати свої соціально-професійні орієнтації без сприяння інститутів системи освіти. Таким чином, одним із пріоритетних завдань сучасної системи профорієнтації є організація роботи з молоддю.

Відповідно до Програми економічних реформ на 2010-2015 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» Уряд та Міністерство освіти і науки затвердили надзвичайно важливі для розвитку освіти програми та напрями удосконалення професійної освіти в Україні.

Життя вимагає посилення уваги до поєднання загальноосвітньої і професійної підготовки, упровадження найсучасніших технологій, зокрема, нанотехнологій. Новітні технології визначають успіх якості професійно-технічної освіти. Підготовка конкурентоспроможних на ринку праці робітників залежить від володіння ними прогресивними виробничими технологіями, вміння виконувати роботи з використанням новітніх матеріалів, інструментів, обладнання та пристроїв.

Цілі:

- надання профорієнтаційної підтримки учням в процесі вибору профілю навчання і сфери майбутньої професійної діяльності;

- вироблення у школярів свідомого ставлення до праці, професійне самовизначення в умовах свободи вибору сфери діяльності, відповідно до своїх можливостей, здібностей та з урахуванням вимог ринку праці.

Профорієнтаційна робота в бібліотеці

На сьогоднішній день випускники загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних училищ, вищих навчальних закладів страждають від невизначеності своєї подальшої кар'єри. Більшість з них потребує спеціального профорієнтаційного консультування для визначення професійних інтересів, подальшого професійного становлення та реалізації потенційних можливостей.

Проведення профорієнтаційної роботи з молоддю відповідно до потреб особистості, виробництва та ринку праці є одним з важливих напрямків роботи бібліотек.

З цією метою, зокрема, бібліотеки області розгорнули свою діяльність, яка спрямована на здійснення заходів з реалізації профорієнтаційної роботи серед молоді.

Профорієнтаційна робота у бібліотеках – це система трьох основних підсистем:

- професіональне інформування – отримання інформації про професії;
- професіональна консультативна допомога у виборі професії з урахуванням індивідуальних особливостей;
- професійна адаптація – допомога особистостям у входженні до нових умов праці та соціального оточення.

Бібліотечні працівники, ведучи роботу з питань профорієнтації, здійснюють просвітницьку, інформаційну та соціальну допомогу шляхом надання послуг про спектр професій та варіанти їх отримання. Основними напрямками профорієнтаційної роботи, перш за все, має бути знайомство з ринком праці, з основними професіями; з навчальними закладами регіону; виховання у молоді навичок до самовизначення.

Не кожен учень може самостійно розібратися у собі, визначити свої уподобання, особисті якості, тому бібліотечним

працівникам необхідно визначити, що якісне проведення профорієнтаційної роботи, передусім, потребує створення відповідного інформаційного простору, наповнення його змісту, надання якісних різноманітних профорієнтаційних послуг та застосування новітніх форм роботи.

В широкому понятті профорієнтація – це система суспільного та педагогічного впливу на молодь, з метою підготовки до вибору свого шляху, система заходів по виявленню мотивів вибору професії: визначення інтересів, обов'язків та самооцінки професійної придатності особистості. Отже, зосередимо увагу на формулі професійного успіху особистості при підтримці бібліотекарів.

Заслужують уваги такі методи бібліотечної роботи по профорієнтації, як:

- анкетування;
- соціологічні дослідження;
- тестування (традиційне та комп'ютерне);
- інтерактивне спілкування;
- інформаційні зустрічі з представниками навчальних закладів та підприємств;
- виставкова робота.

Бібліотечні працівники у роботі з молоддю повинні:

- підтримувати діяльність на базі бібліотек у форматі Консультативних бюро, Консультативних пунктів з надання інформаційної підтримки молоді представниками служб-партнерів;
- створювати банк даних «Молодіжне законодавство»;
- здійснювати інформаційну підтримку окремих категорій молодих людей (вихованців шкіл-інтернатів, творчо обдарованої молоді із обмеженими фізичними можливостями);
- проводити акції єдиних дій з представниками інфраструктури міста (інформаційного марафону);
- розробляти власні імідж-проекти щодо соціалізації молоді, які піднімуть мотивацію молоді до праці, нададуть адресну психологічну допомогу учням у

виборі шляху до професії, навчать молодь основним принципам будови профкар'єри та навчать навичкам поведінки на ринку праці.

Необхідно приділити належну увагу наданню молоді правової інформації, інформаційній підтримці тих, хто зіткнувся з юридичним або соціальним конфліктами. До цієї роботи слід залучати професіоналів-юристів, спеціалістів з Центрив роботи з молоддю, соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Створювати

1. Куточки профорієнтації: **«Профорієнтація: крок за кроком», «Інформбюро», «Профнавігатор», «Профкар'єра», «Профконсультант», «Профорієнтація. Інформація. Освіта», «Ким стати? Куди піти навчатись?», «Вибираємо професію разом», «Арт-клас молодого профорієнтатора».**

2. Тематичні стелажі: **«Від книги – до мети», «Калейдоскоп професій», «Освіта. Наука. Виробництво», «Світ професій», «Вернісаж професій», «Мрії – це пошук шляхів до щастя», «Пошук. Професія. Покликання», «Профорієнтаційна біржа».**

3. Книжкові виставки: **«Наш пошук і творчість – тобі, Україно!», «Країна майбутніх майстрів», «Освіта. Кар'єра. Зайнятість», «Ринок праці та освіта: пошук взаємодії», «Вибрати професію – вибрати долю», «Стандарти професійно-технічної освіти», «Перспективи престижних професій», «Класифікатор професій».**

4. Проведення інформаційно-пізнавальних профорієнтаційних бесід, профорієнтаційних уроків: **«Зроби свідомий вибір!», «Шляхи здобуття професії», «Азбука професій», «Вибір професії», «Алгоритм професій», «Ярмарка вакансій», «Мотиви вибору професій», «Професія – не тільки діяльність, а й сфера прояву особистості», «Професії великої перспективи», «Як перетворити мрію на мету, а мету – на реальність».**

Вагомим внеском у роботі з користувачами з питань профорієнтації стане знайомство абітурієнтів з можливостями Інтернету, з найвідомішими молодіжними освітніми центрами

ВНЗ України, проведення веб-розвідок по сайтах ВНЗ міста, веб-калейдоскопу **«Студентські навчальні проекти за кордоном»** (з представленням європейських програм, що пропонують навчання, волонтерство та міжнародні обміни між студентами), кінолекторіїв – переглядів профорієнтаційних фільмів **«Престижна та, що до душі»**, **«Відео про професії»** та профорієнтаційних роликів сайту **«Профfest»**. Сайт **«Інтернет-ресурси по профориєнтації»** допоможе у виборі професійного шляху, розповість про цікавий світ професій, познайомить молодь з професіограмами та пропонує проведення комп'ютерного діагностичного тестування. Безкоштовні тести з профориєнтації у форматі он-лайн є також на сайті **«ПрофГид»** з методикою професійного самовизначення.

5. Профориєнтаційні термінали. Це Інтернет-портали, доступ до яких здійснюється через спеціальні електронні пристрої (татч-скрін). Його зміст складається з основних тематичних блоків: **«Абетка професій»**, **«Це цікаво»**, **«Де отримати професію»**, **«Де працювати»**, **«Служба зайнятості для тебе»**.

Одна з головних переваг профориєнтаційного терміналу полягає у тому, що інформація тут не є статичною, як у друкованому довіднику чи посібнику, а постійно оновлюється. Наприклад, систематично оновлюється інформація у довідниках навчальних закладів та базових центрів зайнятості, інформація щодо актуальності професій за попередній період в конкретному регіоні, рейтинг пропозицій роботи, анонси інформаційних заходів, які планують провести для школярів центри зайнятості у наступні два місяці.

Інформація про описи професій в розділі **«Абетка професій»** визначена як зручна та зрозуміла, оскільки при її формуванні враховані вікові особливості сприйняття інформації дітьми. За допомогою **«Профориєнтаційного терміналу»** можна дізнатися про зміст та особливості майже 200 професій і спеціальностей, а також про те, чи користується той чи інший фах попитом на ринку праці.

У бібліотечній роботі інноваційними формами стануть:

- інтернет-профбутик **«Знайди своє покликання»**,

- медіа-панорама *«Сузір'я видатних імен»*, створення віртуальної виставки *«Сенс життя і професії»* та година-інформина *«Світ мультимедіа та Інтернету на допомогу профорієнтації»*.

Допоможуть користувачам зорієнтуватись між престижністю та реальними потребами на ринку праці традиційні та нетрадиційні заходи:

- бібліошопінг *«Робота. Професія. Покликання. Хобі»*;
- бібліофреш *«Особистість. Кар'єра. Успіх»*, *«Крок до успіху»*;
- профтайм *«У пошуках майбутнього...»*, *«Старт до професійного успіху»*,
- інформаційний гід *«Час навчатися»*,
- інформаційна година *«Шлях до дорослого життя»*, *«Живи і працюй в Україні»*.

Впроваджуйте у роботу:

- форум-зустріч *«Акцент на все життя»*;
- профорієнтаційний урок *«У пошуках майбутнього»*, *«Гарно працюєш – багато заробляєш»*;
- День майбутнього фахівця *«Пізнай себе»*;
- бібліотечний журфікс *«Гороскоп. Професія та ти...»*;
- День абітурієнта *«Профорієнтолог»*;
- майстер-класи *«Нам можна довіряти»*, *«Індустрія гостинності»*, *«Нова професія на ринку праці»*;
- аукціон професій *«Шукаємо істину»*;
- парад професій *«Класний вибір»*;
- День фахівця *«Професійна перспектива»*;
- ділові ігри *«Впізнай професію!»*, *«Бізнес та кар'єра»*, *«З школи до дорослого життя»*, *«Хай кожен вибере свій шлях»*, *«Стань на хвилину майстром виробничого навчання»*;
- рольові ігри та драйв-тести *«Якісне навчання – надійне майбуття!»*, *«Вибери свій шлях»*, *«Карта інтересів»*, *«Екстраверт чи інтроверт?»*, *«Визначення типу професії»*;
- презентації *«Шляхи здобуття професії»*;
- акції *«Старт до професії»*, *«Твій вибір!»*;
- вечори-зустрічі поколінь *«Професія моїх батьків»*,

«Майстер успіху»;

- Дні відкритих дверей;
- сценарії **«Карнавал професій»;**
- Інтернет-конференції;
- відео-мости, віртуальні майстер-класи;
- Дні професійного працівника, календар професійних свят.

Під час ознайомлення з професіограмами різних професій формується уявлення про світ професій. А засвоєння користувачами аналізу професії, яка лежить в основі професіограми, стає у майбутньому основою для самостійного здобуття інформації про конкретну професію.

Для активізації профорієнтаційної діяльності бібліотекарям, що обслуговують читачів, радимо розвивати соціальне партнерство на засадах програмно-цільового підходу, шляхом побудови блоків та модулів.

Кожний модуль – це відносно самостійна тематична одиниця, що має певну мету і складається з окремих заходів, різноманітних за формою та методикою проведення (тренінгів, дискусій, зустрічей тощо), але об'єднаних загальною метою.

Цільова програма **«Знайди свою професію»** може містити такі модулі:

1. Професіонал.

(Цикл зустрічей з представниками різних професій).

2. Знай про професії більше.

Складається з окремих блоків, призначених для читачів різних вікових груп.

(Цикл групових та масових заходів з використанням інтерактивної дошки).

3. Навчання – запорука кар'єри.

(Комплекс бібліотечно-бібліографічних заходів на допомогу навчальному процесу з використанням смарт-технологій).

Для успішної профорієнтаційної роботи бажано оптимально організувати бібліотечний простір: виділити тематичні зони, створити профорієнтаційний куточок, систематично влаштовувати книжкові виставки, стенди, здійснювати перегляди

літератури.

Більшість бібліотекарів вважає, що не втратив своєї актуальності **«Календар професій»**, який запровадили у бібліотеках ще у 70-х роках ХХ ст. Традиційно календар має таку схему: назва професії, дата, ілюстративний матеріал, інформаційне повідомлення, бібліографічний (вебліографічний) список. (Див. Додаток № 1).

Сучасне дизайнерське рішення та інтерактивна подача матеріалу у календарі дозволить йому стати ще і своєрідною рекламою професій.

У сучасних умовах потребують розвитку функції бібліотеки як інформаційного центру з профорієнтації. У роботі доречно використовувати інформацію психологічного, юридичного, медичного характеру, спеціальну профорієнтаційну літературу, різноманітні матеріали краєзнавчого напрямку. У бібліотеках можна створювати бази даних, накопичувати у папках-дос'є інформаційні матеріали про окремі професії, особливості ринку праці, систему професійного навчання (**«Вибір професії»**, **«Екзамени та проблеми ЗНО»**, **«Куди піти вчитися»**, **«Навчальні заклади Хмельницького»**, **«Професіограми»** тощо).

Досить ефективним є систематичне проведення комплексних заходів, таких як: **«Тиждень професій»**, **«День професій»**, **«Ярмарок професій»**, **«День відкритих дверей»**. До їх програм можна включати різноманітні, за формами та методами, заходи для читачів різних вікових груп, батьків, педагогів (презентації, захист та хіт-паради професій, дискусії, обговорення, профорієнтаційні ігри, вікторини, конкурси) за темами: **«Чи знаєш ти професію?»**, **«Один день з життя...»**, **«Стратегія професійного вибору»**, **«Я обираю професію»**, **«Допоможемо обрати професійний шлях»**, **«ТОП-10 найбільш затребуваних професій»**, **«Професії, що мають майбутнє»**, **«Нові професії – ХХІ століття»**, **«Знайомтесь: професії давні і нові»**. (Див. додаток № 2.)

Останнім часом невпинно зростає популярність такої форми, як тренінг. Його застосовують психологи, вчителі, не залишилися осторонь і бібліотекарі.

У бібліотечній практиці найчастіше використовують елементи соціально-психологічного тренінгу, орієнтованого на застосування активних методів групової роботи з метою соціалізації особистості. Базові методи тренінгу – групова дискусія та рольова гра у різноманітних модифікаціях і поєднаннях. Заняття будуються за принципами активності, відкритості, рівності позицій учасників партнерського спілкування.

Відміна тренінгу від інших методів полягає у широкому застосуванні особистого досвіду учасників. І найголовніше – учасники взаємозбагачуються, разом знаходять підходи до вирішення задач, так чи інакше, пов'язаних з професійним вибором. Звертаємо увагу на таке видання: **Тюшев Ю. Выбор профессии: тренинг для подростков. – СПб. : Питер, 2009. – 160 с.: ил. – (Серия «Практическая психология»).**

У книзі подається концепція життєвого самовизначення і повний опис усіх процедур тренінгу для підлітків, у тому числі, вправ та ігор. Це видання є у фондах Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М. Островського.

Сподіваємося, що ці методичні матеріали будуть корисними у вашій роботі та дозволять урізноманітнити профорієнтаційну діяльність бібліотек.

Список літератури

1. **Белошицький О.** Соціально-педагогічні проблеми профорієнтації учнівської молоді / О. Белошицький // Трудове навчання (Шкільний світ). – 2012. – № 4. – С. 46-51.

2. **Білоус Р.** Мій професійний вибір: тренінг старшокласників / Р.М. Білоус // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 1. – С. 10-22.

3. **Білоцерковець І.** Планета професій: творчий проект / І. Білоцерковець // Школа. – 2012. – № 7. – С. 78-80.

4. **Близнюк Н.** Профорієнтаційна робота у школі / Н. Близнюк // Завуч (Шкільний світ). – 2012. – № 15. – С. 34-46.

5. **Веленко А.** Уроки профорієнтації в початковій школі: авторська розробка ігрових занять / А. Веленко // Психолог

(Шкільний світ). – 2013. – № 11/12. – С. 101-107; 2012. – № 1. – С. 19-21.

6. **Войцехівська Н.** Обираємо професію: заняття для учнів 8 класів / Н. Войцехівська // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – № 23. – С. 19-22.

7. **Горбатюк І.** Світ професій і твоє місце у ньому / І.А. Горбатюк // Позашкільна освіта. – 2013. – № 5. – С. 6-16.

8. **Зайчук С.** Ранній вибір майбутньої професії / С. Зайчук // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – № 2. – С. 8-11.

9. **Зотова О.** Професійна орієнтація учнів у навчально-виховній діяльності сільських закладів освіти / О. Зотова // Рідна школа. – 2011. – № 12. – С. 54-59.

10. **Зубатюк Н.** Моніторинг якості профільної освіти та профорієнтаційної роботи / Н. Зубатюк // Школа. – 2012. – № 1. – С. 36-46.

11. **Калошин В.** Важливість Я-концепції у забезпеченні самовизначення учнів ПТНЗ / В. Калошин // Психолог. – 2013. – № 11/12. – С. 84-91.

12. **Кидисюк Н.** Ким стати?: дидактичні матеріали з профорієнтаційної роботи у 1-4 класах / Н.П. Кидисюк, Т.Б. Хомуленко. – Х.: Основа, 2012. – 143, [1] с. – (Бібліотека журналу «Початкове навчання та виховання»; вип. 12 (96).

13. **Клименко В.** Обираємо професію: курс гурткових занять / В. Клименко // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – № 22. – С. 1-36. – Вкладка.

14. **Коренькова О.** Крок у майбутнє: профорієнтаційне заняття з елементами тренінгу / О. Коренькова // Психолог. – 2013. – № 11/12. – С. 108-109.

15. **Косенко Н.** Аукціон професій: тренінг / Н. Косенко // Сучасна школа України. – 2012. – № 12. – С. 86-87.

16. **Лапій В.** «Готуємо школярів до свідомого вибору професії...» // В. Лапій. – Педагогічна думка. – 2012. – № 4. – С. 35-37.

17. **Лунченко Н.** Вивчення професійної спрямованості старшокласників / Н. Лунченко // Заступник директора школи. – 2012. – № 12. – С. 43-54.

18. **Миколаєнко А.** Професійна орієнтація та професійне самовизначення учнів загальноосвітніх навчальних закладів / А. Миколаєнко, В. Герасимчук // Рідна школа. – 2012. – № 11. – С. 66-70.

19. **Міщанін Н.** Проблеми професійного самовизначення: перший крок у 8 класі з курсу «Людина і світ професій» / Н. Міщанін // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – № 7. – С. 14-16.

20. **Навігатор у світі професій:** [профорієнтаційний напрям виховання] // Шкільна бібліотека. – 2013. – № 11/12. – С. 118-160.

21. **Олійник О.** Сімейне професійне консультування в системі загальної середньої освіти / О. Олійник // Заступник директора школи. – 2012. – № 12. – С. 37-42.

22. **Онуфрієнко Л.** Вступ до тренінгу професійного самовизначення / Л.О. Онуфрієнко // Обдарована дитина. – 2011. – № 5. – С. 18-21.

23. **Панова Л.** Професійний навігатор: урок-гра / Л.Г. Панова // Класному керівнику. Усе для роботи. – 2012. – № 12. – С. 21-22.

24. **Петрище В.** Обираю професію: структура програми / В. Петрище, М. Лемак // Психолог. – 2013. – № 11/12. – С. 92-96.

25. **Петрище В.** Обираю професію: структура програми для 8-10 класів / В. Петрище, М. Лемак // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – № 12. – С. 35-39.

26. **Сидоренко В.** Вплив особливостей психологічних типів особистості на можливості вибору професії молодого людиною / В. К. Сидоренко // Трудова підготовка в сучасній школі. – 2013. – № 6. – С. 35-40.

27. **Ситнікова Г.** Обираємо професію – обираємо життя / Г.О. Ситнікова, Н.П. Біличенко // Класному керівнику. Усе для роботи. – 2012. – № 12. – С. 18-20.

28. **Скутін А.** Підготовка учнівської молоді до свідомого вибору професії на уроках трудового навчання у методичних поглядах Д.О. Тхоржевського / А.О. Скутін // Трудова підготовка в сучасній школі. – 2013. – № 6. – С. 11-15.

29. **Ставецький В.** Юрист – усе ще престижно, а вчитель –

ні: формування свідомого підходу до вибору професій / В. Ставецький // Шкільний світ. – 2012. – № 3. – С. 4-5.

30. **Титенко О.** Людина для професії чи професія для людини?: година спілкування в 9 класі / О. Титенко // Завуч (Шкільний світ). – 2012. – № 15. – С. 47-49.

31. **Ткаченко В.** Вибір успішної професії: проект. Діяльність школи з реалізації проекту / В. Ткаченко, Л. Барсукова, С. Харитонова // Завуч (Шкільний світ). – 2012. – № 15. – С. 4-8.

32. **Ткаченко В.** Психологічне дослідження учнів 9-10 класів на етапі профілізації (2011-2012 рр.) / В. Ткаченко, Л. Барсукова, С. Харитонова // Завуч (Шкільний світ). – 2012. – № 15. – С. 9-12.

33. **Туріщева Л.** От уже ці сучасні професії / Л. В.Туріщева // Класному керівнику. Усе для роботи (Основа). – 2012. – № 11. – С. 53-55; Шкільному психологу. Усе для роботи (Основа). – 2012. – № 11. – С. 37-38.

34. **Харитонова С.** Профорієнтація та психологія професійного вибору / С. Харитонова // Завуч (Шкільний світ). – 2012. – № 15. – С. 19-33.

35. **Хмелева-Токарева О.** Сучасна шкільна профорієнтація / О. Хмелева-Токарева, І. Ткачук // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – № 2. – С. 12-13.

36. **Хромова О.** Методичні рекомендації. Робота школи з педагогічної підготовки батьків до професійного самовизначення старшокласників / О.Л. Хромова // Класний керівник. – 2013. – № 13/14. – С. 1-30.

37. **Цікавий світ професій:** розробки занять для учнів 3-4 класів / авт.-упоряд. Г.І. Білоус. – Х.: Основа, 2012. – 94, [2] с. – (Бібліотека журналу «Початкове навчання та виховання»; вип. 3 (99)).

38. **Чернецька Л.** У світі професій: виховний захід, 5-11 кл. / Л.О. Чернецька // Виховна робота в школі (Основа). – 2012. – № 11. – С. 19-25.

39. **Чуприна С.** Використання методу проектів у проф-орієнтаційній роботі / С.А. Чуприна // Трудове навчання в школі (Основа). – 2012. – № 23. – С. 21-23.

40. **Шемчук С.** Ділові (рольові) ігри в професійній орієнтації старшокласників / С. Шемчук // Трудове навчання (Шкільний світ). – 2013. – № 5. – С. 38-41.

41. **Яланська С.** Система профорієнтаційної роботи у навчальному закладі / С. Яланська // Психолог. – 2013. – № 11/12. – С. 80-83.

Електронні інформаційні ресурси:

1. **Світ професій: молодіжно-консультативна служба** [Електронний ресурс]: сайт Державна бібліотека України для юнацтва. – Режим доступу: <http://www.4uth.gov.ua/-trade/actually.htm>.

2. **Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників** [Електронний ресурс]: сайт Закони України. Інформаційно-правовий портал. – Режим доступу: <http://uazakon.com/document/spart20/inx20247.htm>.

3. **Створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді** [Електронний ресурс]: інформаційно-ресурсний портал для молоді. – Режим доступу: http://molodistua.org/international_policy/priorities/employment/?pid=3745.

4. **Профорієнтація – зроби свідомий вибір:** [Електронний ресурс]: сайт Благодійний фонд Розвиток України. – Режим доступу: <http://prof.osvita.org.ua/uk/index.html>.

5. **Портал професійного консультування:** [Електронний ресурс]: портал професійного консультування. – Режим доступу: <http://prof1.org.ua>.

6. **А. Я. Психологія: тести, тренінги, словарь, статті** [Електронний ресурс]: сайт А. Я. Психологія. – Режим доступу: <http://azps.ru>.

Дні працівників окремих професій:

29 січня	День працівників пожежної охорони	23 лютого	День захисників Вітчизни
16 березня	День працівників житлово-комунального господарства і побутового обслуговування населення	21 березня	День лялькаря
27 березня	День театру	6 квітня	День геолога
12 квітня	День працівників ракетно-космічної галузі України	21 квітня	День навколишнього середовища
23 квітня	День психолога	11 травня	День матері
17 травня	День науки	18 травня	Всеукраїнський день працівників культури і аматорів народного мистецтва
25 травня	День хіміка День філолога	26 травня	День працівників видавництва, поліграфії та книго-розповсюдження
28 травня	День прикордонника	6 червня	День журналіста
8 червня	День працівників легкої промисловості	15 червня	День медичного працівника

25 червня	День працівника митниці	1 липня	День архітектури України. День працівників морського і річкового флоту. День військ протиповітряної охорони України
8 липня	День рибалки	20 липня	День металурга
27 липня	День сисадміна	29 липня	День працівників торгівлі
3 серпня	День залізничника	8 серпня	День військ зв'язку
10 серпня	День будівельника	19 серпня	День пасічника
30 серпня	День авіації	31 серпня	День шахтаря
7 вересня	День підприємця	8 вересня	День фізичної культури і спорту, день Українського кіно
9 вересня	День працівників нафтової, газової і нафтопереробної промисловості	15 вересня	День працівника лісу
17 вересня	День рятувника	20 вересня	День винахідника, день фармацевтичного працівника
23 вересня	День машинобудування	30 вересня	Всеукраїнський день бібліотек
5 жовтня	День працівників освіти	8 жовтня	День юриста
12 жовтня	День художника	21 жовтня	День працівників харчової промисловості

26 жовтня	День автомобіліста і дорожника	30 жовтня	День податкової служби України
3 листопада	День ракетних військ і артилерії	4 листопада	День працівників соціальної сфери День залізничника
18 листопада	День працівників сільського господарства	21 листопада	День працівників радіо, телебачення і зв'язку
1 грудня	День працівників прокуратури	6 грудня	День збройних сил України
7 грудня	День місцевого самоврядування	12 грудня	День сухопутних військ України
15 грудня	День працівників суду	20 грудня	День міліції
22 грудня	День енергетики	24 грудня	День працівників архівних установ

Додаток № 2

Нові професії XXI століття

Арт-консалтинг – це професійні консультації з образотворчого мистецтва. Можна збирати колекцію для банку, нафтової компанії або окремої заможної людини. В останньому випадку арт-консультант – щось середнє між дизайнером, архітектором і арт-дилером. Вже виникло нове покоління арт-консультантів, які навіть відкривають галереї. В ідеального спеціаліста має бути кандидатський ступінь і досвід роботи у великому музеї.

Агент зірки – людина, яка представляє інтереси знаменитості. Саме за ним бігає преса, домовляючись про інтерв'ю, йому дзвонять організатори концертів або зйомок. Для вдалої кар'єри агентів необхідно знати, як працюють засоби масової інформації, і бути знайомим з основними „акулами”

журналістського світу, тому досвід роботи у пресі йому не завадить.

Бренд-менеджер – спеціаліст, керівник продажу групи товарів певної торгової марки. На відміну від менеджера з продажу, бренд-менеджер займається розкручуванням фірмової марки. На відміну від “чистого” маркетолога, бренд-менеджер повинен розбиратися в продажу даної групи товару не тільки на рівні економіста, але й на рівні виробника.

Веб-програміст створює веб-сайти, використовуючи спеціальні мови програмування та технології: HTML, CSS, PHP, MySQL, JavaScript та інші. Однак для того, щоб веб-програміст зміг написати код сайту, веб-дизайнер повинен зробити шаблон сайту. Веб-дизайнер відповідає за дизайн сайту: зовнішній вигляд сайту в цілому, логотипи, банери, навігацію по сайту.

Велнес-консультант для літніх людей. Старіючому населенню планети потрібні фахівці, які зможуть допомагати людям старшого віку піклуватися про своє здоров'я і благополуччя. У своїй роботі такі консультанти застосовуватимуть різноманітні методики сучасної медицини і напрацювання у сфері лікарських засобів, протезування, психології, природних препаратів, дієти і фітнесу.

Віртуальний юрист. Інтернет відіграє все більшу роль у повсякденному житті, і в таких умовах затребувані фахівці в області права, які вирішуватимуть суперечки між людьми з різних країн і регіонів, де діє різне законодавство.

Грумер. Професія „собачого стиліста” з'явилася на початку 90-х після масового виведення незнаних раніше порід собак, а одночасно – і європейської культури догляду за домашніми тваринами. Грумер необхідний для собак, яких треба часто підстригати (пуделі, тер'єри, шнауцери). Найдорожчі грумери займаються лише виставковими собаками – таких майстрів мало, і записатися до них дуже складно.

Девелопер – це одна з спеціалізацій за операціями з нерухомістю (ріелтерів). Він замовляє проект, купує або бере в оренду ділянку землі, “прив'язує” проект до ділянки, погоджує підведення всіх комунікацій, будує об'єкт – наприклад, великий

офісний будинок. Потім він може продати належну йому нерухомість. Головне – окупити всі витрати і отримати прибуток.

Декларант – фахівець фірми по роботі на митниці: відстежує оформлення документації і рух вантажів.

Дієтолог. Особистий дієтолог, так само, як і родинний лікар, повинен знати про вас усе і спілкуватися з вами, як мінімум, раз на місяць. Також йому мають бути відомі генетичні особливості пацієнта, психологічний стан і шкідливі звички.

Джобер – фахівець-посередник на фондовій біржі. Основні завдання – купівля і продаж акцій (за свій рахунок, на відміну від брокера).

Дистриб'ютор – особа (фірма), що здійснює прямі продажі, зазвичай фірма реалізує товар через цілу мережу працівників (дистриб'юторів). Дистриб'ютор – офіційний представник “материнської фірми”, з якою він пов'язаний контрактом і зобов'язується продавати тільки товар “фірми-матері”.

Інтерв'юер – особа, яка проводить інтерв'ювання, опитування, в тому числі для соціологічних та інших соціальних досліджень.

Координатор – здійснює координацію взаємодії постачальників і замовника, відстежує рух вантажів, займається веденням фінансових звітів з постачання.

Копірайтер – людина, яка розробляє креатив у рекламі. У завдання копірайтера входить створення концепції рекламної компанії, рекламних текстів, слоганів, прес-релізів. Основні вимоги – високий рівень розвитку творчих здібностей, неординарність мислення і добре знання мов. Копірайтерами спочатку називали фахівців з розробки рекламних слоганів і написання рекламних текстів, однак, тепер ця професія трактується ширше. Копірайтери допомагають наповнити сайт контентів, займаючись написанням унікальних статей для різних сайтів.

Коучер – фахівець, що розкриває потенціал особистості співробітників компанії (зазвичай топ-менеджер): підвищує їх продуктивність і ефективність, допомагає розвитку здібностей

здійснювати рух в потрібному темпі і напрямку, приводить в дію системи мотивацій людини .

Консультант із закупівлі продуктів. Основні функції – знати, в яких постачальників краще придбати продукти. Консультант ресторану зобов'язаний ще й дбати про імідж і спеціалізацію закладу: для італійського ресторану дібрати правильного постачальника макаронів, а для французького – якісного сировара. Приватні клієнти платять консультантам, аби дізнатися, де взяти продукти для алергетиків, екологічно чисті або приготовлені за особливою технологією.

Космонавти, космічні гіді та архітектори. Virgin Atlantic та інші компанії вже обіцяють розвивати космічний туризм, тому в перспективі можуть знадобитися космічні гіді і пілоти, так само як і архітектори, які проектуватимуть інфраструктуру для перебування в космосі.

HR-менеджер займається роботою з персоналом, починаючи від найму і закінчуючи звільненням. Він розробляє систему управління персоналом, організовує злагоджену роботу колективу, відповідає за мотивацію співробітників, знаходить до них індивідуальний підхід – загалом, стежить, щоб колектив працював, як єдине ціле.

Креативний директор – це мрія випускників усіх творчих вишів. Креативні директори потрібні на телеканалах, у рекламних агентствах, пресі і книжкових видавництвах. Основне завдання цієї людини – придумувати нові образи, нестандартні ідеї та оригінальні ходи.

Логістик – менеджер по митниці та транспорту, управляючий поставками, займається організацією вантажопотоку, працює з вантажоперевізниками і вантажовідправниками, здійснює контроль прийому-здачі вантажів.

Маркетолог – досліджує ринок: вивчає, прогнозує і формує попит на товари і послуги, визначає перспективи збуту, відстежує конкурентне середовище і т.д.

Менеджер – організує і координує, оцінює і стимулює діяльність персоналу нижчої ланки організацій. Розподіляє обсяг робіт між співробітниками, навчає, пояснює, передає

розпорядження керівництва, здійснює зв'язок між правлінням і працівниками. Менеджер вищої ланки веде комерційні переговори, займається маркетингом і формуванням товарних ніш, визначає стратегію і тактику конкурентної боротьби, проводить діяльність з підвищення ефективності збуту продукції, керує реалізацією бізнес-плану організації.

Менеджер аватарів / віртуальні вчителі. В процесі навчання на елементарному рівні на допомогу – або навіть на зміну – викладачеві повинні прийти розумні аватари або комп'ютерні персонажі, які б виступали в ролі індивідуального інтерактивного помічника учня. Стежити за правильною конфігурацією і роботою аватарів для учнів повинні спеціальні менеджери-куратори.

Мерчандайзер – спеціаліст з просування продукції в роздрібній торгівлі. Контроль розташування товару на полицях, підтримка іміджу товару, контроль реклами і цін на товар – все це основні завдання мерчандайзера.

Офіс-менеджер – людина, основним завданням якого є забезпечення роботи офісу. Це включає в себе керівництво секретарями, водіями, кур'єрами, виклик фахівців для ремонту оргтехніки, закупівлю витратних матеріалів.

Погодна поліція. Мета – відстежувати і блокувати можливі несанкціоновані спроби вплинути на погоду. Зокрема, це стосується практики перехоплення хмар з метою викликати дощ, що позначається на інших районах, навіть на відстані в мільйони миль. Погодна поліція має відстежувати, кому дозволятиметься втрутитися в природні процеси, наприклад, розстрілювати хмари йодидом срібла, щоб викликати опади.

Персональний асистент керівника – це не просто секретар. Він організовує роботу керівника фірми і часто є посередником при веденні справ. Асистент уповноважений самостійно вести переговори від імені керівника і вирішувати практичні питання, що знаходяться в його компетенції.

Промоутер – представник компанії по збуту: підтримує імідж фірми, просуває для продажу всі вироблені фірмою товари, працює з мережею магазинів, сприяє продажам товару.

Рецепшніст – співробітник нижчої ланки, що працює

на первинному прийомі клієнтів по телефону або особисто; зустрічає і вітає клієнтів, адресує їх до відповідних співробітникам фірми; займається реєстрацією відвідувачів і телефонних дзвінків, сортуванням кореспонденції; в перспективі може стати офіс-менеджером.

Ріелтер – фахівець з продажу нерухомості. Працює індивідуально або у фірмі, здійснює від свого імені і за свій рахунок або за рахунок і від імені зацікавленої особи цивільно-правові операції з земельними ділянками, будівлями і спорудами, житловими або нежитловими приміщеннями і правами на них (послуги з оцінки нерухомості не є ріелтерською діяльністю).

Розробники альтернативних видів транспорту. У майбутньому виникне необхідність у проектувальниках і виробниках транспортних засобів нового покоління, для виробництва і експлуатації яких використовуватимуться альтернативні матеріали і паливо.

Сисадмін – системний адміністратор. Системні адміністратори налаштовують і обслуговують локальну мережу і комп'ютери користувачів в офісах і на підприємствах. Спрощено кажучи, їх завдання – стежити, щоб комп'ютери і периферія (принтери, сканери тощо) та локальна мережа працювали справно.

Сейлзмен (англ. – salesman – продавець) – ходить по наметах і пропонує торговцям продукти фірми.

Сейлзменеджер – менеджер з продажу: відстежує попит на товари, які продаються, контролює операції, які здійснюють представники фірми з продажу, проводить пошук клієнтів – покупців (оптових або роздрібних фірм).

Соціальний працівник в соціальних мережах. Соціальний працівник для тих, хто не зможе інтегруватися в соціальній мережі або постраждав в результаті якихось складнощів у віртуальному співтоваристві.

Спеціаліст зі зв'язків з громадськістю – фахівець, який працює у сфері виробництва і крупної торгівлі: підтримує імідж фірми, відповідає за інформаційне просування проектів фірми, за роботу із засобами масової інформації, за підтримання

зв'язків з громадськістю.

Супервайзер – займається розробкою маршрутів, здійснює спостереження і контроль за діяльністю торговельних представників.

Треjder – фахівець з організації та контролю внутрішньої і зовнішньої торгівлі, представляє інтереси банку, фірми або фірми-виробника. Треjder біржовий – працівник брокерської фірми, яка безпосередньо бере участь у біржовій торгівлі, укладає угоди.

Тестери перевіряють написані програмістами програми або створені веб-програмістами та веб-дизайнерами сайти на наявність помилок, зручність використання і функціональність, вказуючи, що потрібно допрацювати.

Фахівець з виробництва органів. Розвиток науки зробить можливим виробництво живих органів і навіть окремих систем людського організму, тому знадобляться професіонали у цій сфері. Сюди ж можна віднести фахівців, які працюватимуть у сховищах і підприємствах з відновлення пошкоджених трансплантатів.

Фахівець з наномедицини. Досягнення в розвитку нанотехнологій у сфері субатомних механізмів і методів лікування сприятимуть істотним змінам в охороні здоров'я, і будуть потрібні фахівці у сфері наномедицини, які практикуватимуть нові методи лікування.

Фахівці з вирощування генно-модифікованих сільськогосподарських культур і розведення худоби із застосуванням генної інженерії. В майбутньому фермери застосовуватимуть методи генної інженерії для збільшення обсягів урожаю і виробництва білків, корисних для здоров'я людей. Учені вже працюють над вирощуванням томатів з вакциною і отриманням лікувального молока від корів, кіз і овець.

Фахівці вертикальних ферм. До 2020 року можна буде істотно збільшити виробництво продовольства за рахунок зведення вертикальних ферм у міських хмарочосах. Керівники і

працівники таких господарств повинні володіти знаннями у низці різних дисциплін, зокрема в інженерній науці й торгівлі.

Фахівець з боротьби зі зміною клімату. Коли наслідки зміни клімату виявляються все сильніше, виникає необхідність у фахівцях-інженерах, які допоможуть послабити чи навіть обернути негативні ефекти. Серед технологій, які вони можуть використовувати, наприклад, установка гігантських парасольок, що відбивають сонячні промені, і скидання залізної тирси в океан (що має сприяти розмноженню планктону і морських водоростей, які забиратимуть вуглекислий газ з атмосфери).

Фахівець з карантину. Багато країн можуть виявитися не готовими до ситуації раптового і швидкого поширення смертоносного вірусу. Медичних кадрів для вирішення проблем буде недостатньо. Коли кількість смертей зростатиме, і цілі райони можуть бути ізольовані, хтось повинен стежити за дотриманням умов карантину.

Фахівці з адресного віщання. У міру того, як контент на телебаченні, радіо і в Інтернеті все більше персоналізуватиметься, виникне необхідність у залученні фахівців, які працюватимуть з продюсерами і рекламодавцями над створенням новин, розважального контенту та інформації.

Фахівець з утилізації непотрібної інформації. Зі збільшенням обсягів інформації, яка зберігається на комп'ютерах, актуальним стане завдання швидкого і надійного видалення непотрібних масивів даних, щоб при цьому не стати жертвою несанкціонованого доступу і розкрадання персональної інформації.

Фахівець з упорядкування віртуального простору. Професіонали в цій області допомагатимуть організувати "електронний" бік життя сучасної людини. Вони відповідатимуть за ефективну роботу всіх додатків і електронної пошти, за впорядковане зберігання даних, а також керуватимуть онлайн-профілями.

Фахівець з персонального брендингу. Передбачається розширення ролі стилістів та іміджмейкерів зірок. Такий фахівець працюватиме над створенням персонального "бренду"

клієнта, використовуючи соціальні мережі та інші засоби. До кола його питань, окрім створення іміджу в повсякденному житті, входить "розробка" індивідуальності у блогах, соціальних мережах та інших ресурсах Мережі.

Хірург зі збільшення пам'яті. Нова спеціалізація хірургів, роль яких – збільшувати ресурс пам'яті людини. Одним з їхніх основних завдань стане допомога тим, у кого пам'ять буквально "переобтяжена" і хто не може засвоювати нову інформацію. З розвитком клонування та інших новітніх областей науки може знадобитися новий клас фахівців з етики, які розбиратимуться у цих дисциплінах і допомагатимуть суспільству робити вибір, чи слід проводити ті або інші розробки. Питання не в тому, чи можемо ми це зробити, а в тому, чи повинні.

Часовий брокер / трейдер банку часу. Банк часу – це взаємне співтовариство, в якому будь-який з учасників зможе заробляти часові одиниці, надаючи послугу іншому (наприклад, миття машини або вигул собаки), і використовуватиме їх для оплати послуги, що виконуватиметься співтовариством на його користь. Брокер є організатором операцій на такій своєрідній біржі.

Отже, нові професії на ринку праці можна знайти на будь-який смак. Нові професії XXI століття досить перспективні, адже саме вони допомагають людству йти в ногу з часом.

Зміст

Вступ	3
Профорієнтаційна робота в бібліотеці	4
Інформаційні ресурси	15
<i>Додаток № 1</i>	
Дні працівників окремих професій	16
<i>Додаток № 2</i>	
Нові професії ХХІ століття	17

Методичне видання

**Актуальні питання
профорієнтаційної роботи бібліотек в сучасних
соціально-економічних умовах**

Методичні поради

Редагування і комп'ютерне опрацювання:
Марчак Т.Ф., Дорош В.Ю.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
ХОУНБ ім. М. Островського
29014, м. Хмельницький, вул. Театральна, 28